

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Prezes

Andrzej Gross

wpl.
data

17. 07. 2013

L.dz. AR.13 L. zat.

Pan
Marek Zubik
Sędzia Trybunału Konstytucyjnego
Przewodniczący składu
orzekającego

Państwa pismo
Sygn. akt P 40/12

Data:
27.06.2013

Nasz znak:
P - 994 - DBR - 0221 -01/WPNBR/AN/13

Data:
16 .07. 2013 r.

Dotyczy: pytania prawnego NSA do TK w zakresie zgodności z Konstytucją RP art. 12 ust. 4 ustawy o krajowym systemie ewidencji producentów (...).

Szanowny Panie Sędzio,

W nawiązaniu do pisma sygn. akt P 40/12 z dnia 27 czerwca 2013 r. poniżej przedstawiam dodatkowe informacje, stanowiące odpowiedź na postawione przez TK pytania w zakresie stosowania art. 12 ust. 4 ustawy o krajowym systemie ewidencji producentów (...).

1. W zakresie pytania przedstawionego w pkt 1, dotyczącego wskazania innych przykładów sztucznego stwarzania warunków dla uzyskania płatności (poza sztucznym podziałem gospodarstwa będącego faktycznie we współposiadaniu małżonków) odrębnie odnieść należałoby się do każdego z rodzajów płatności przyznawanych przez Agencję, albowiem różne są warunki ich przyznania.

Dokonując pewnego uproszczenia wskazać należy przede wszystkim na **płatności obszarowe**, tj. płatności w ramach systemów wsparcia bezpośredniego OB oraz płatności obszarowe PROW, tj. pomoc finansowa z tytułu wspierania gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania - ONW, pomoc finansowa w ramach działania „Program rolnośrodowiskowy” – PRŚ i pomoc finansowa na na zalesianie gruntów rolnych oraz innych niż rolne - ZGR oraz **pomoc na realizację działań inwestycyjnych** tj. m.in. Modernizacja gospodarstw rolnych, Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej, Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej, Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw, Ułatwianie startu młodym rolnikom.

- 1) Odnosząc się w pierwszej kolejności do kwestii tworzenia sztucznych warunków do płatności obszarowych, należy zwrócić uwagę na następujące sposoby możliwości tworzenia sztucznych warunków do uzyskania płatności:
 - a) dokonywanie (innych niż przez małżonków) sztucznych podziałów gospodarstwa w celu uniknięcia zastosowania modulacji, stawek degresywnych bądź uniknięcia wyegzekwowania przez Agencję nałożonych sankcji, w szczególności:
 - tworzenie wielu spółek powiązanych ze sobą osobowo i kapitałowo dla uzyskania płatności w odniesieniu do gruntów, które faktycznie są w posiadaniu jednego podmiotu lub są przedmiotem współposiadania,
 - występowanie oddzielnie o przyznanie płatności przez podmioty będące faktycznie współposiadaczami gruntów (nie tylko małżonków, ale również np. rodziców i dzieci, którzy faktycznie wspólnie prowadzą i zarządzają jednym gospodarstwem).
 - b) bezumowne użytkowanie w postaci samowolnego objęcia w posiadanie gruntów (bezprawnego wtargnięcia na grunty) tuż przed datą 31 maja - stworzenie jedynie pozorów prowadzenia działalności rolniczej w celu uzyskania płatności (jednym z warunków przyznania płatności w ramach systemów wsparcia bezpośredniego oraz płatności ONW jest bowiem posiadanie gruntów rolnych na dzień 31 maja roku, w którym składany jest wniosek o przyznanie płatności). Jeżeli natomiast mamy do czynienia ze stworzeniem tylko pozorów (sztucznych warunków), by uzyskać przedmiotową płatność, jest to sprzeczne z celami systemu wsparcia producentów rolnych (tj. wsparcia finansowego udzielanego podmiotom, które faktycznie prowadzą działalność rolniczą).
- 2) W zakresie działań inwestycyjnych istnieje natomiast, ze względu na odmienny od płatności powierzchniowych sposób ich przyznawania, znacznie mniejsze ryzyko wystąpienia nadużycia ze strony beneficjentów. Nie mniej jednak występują sytuacje podejmowania prób uzyskania środków w sposób sprzeczny z celami danego działania. Dla przykładu wskazać należy na sprawę, zakończoną wyrokiem WSA sygn. V SA/Wa 1732/11 z dnia 13 stycznia 2012 (dotyczy działania Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw). Zdaniem WSA „skarżący poprzez swoje działanie stworzył sztuczne i pozorne warunki sprzeczne z celami danego działania do otrzymania takich płatności”.
- 3) Natomiast skutkiem stwierdzenia stworzenia sztucznych warunków do przyznania pomocy w celu uzyskania korzyści sprzecznych z celami danego systemu wsparcia, powinno być, nieprzyznanie lub wycofanie (nałożenie obowiązku zwrotu) płatności, co wynika z art. 4 ust. 1-3 rozporządzenia Rady (WE, EURATOM) Nr 2988/95 z dnia 18 grudnia 1995 r. w *sprawie ochrony interesów finansowych wspólnot europejskich*. Odnosząc się natomiast do ewentualnych dalszych negatywnych konsekwencji czy nadużyć wynikających z przyznania pomocy w sposób sprzeczny z wymogami prawa UE, należy zwrócić uwagę na art. 31 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) Nr 1290/2005 oraz art. 7 ust. 4 poprzedzającego je rozporządzenia Rady (WE) Nr 1258/1999, które stanowią, iż Komisja decyduje o kwotach podlegających wyłączeniu z finansowania Wspólnoty, jeżeli stwierdzi, że wydatki finansowane z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOGR), Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG), Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) nie zostały dokonane zgodnie z zasadami wspólnotowymi. Stosownie do powyższego, stwierdzenie przez Komisję, iż pomoc przyznawana jest w sposób sprzeczny z zasadami prawa UE może skutkować negatywnymi konsekwencjami finansowymi dla Państwa Członkowskiego, bowiem wyłączenie z finansowania przez UE części poniesionych już przez dane państwo wydatków na wypłatę pomocy oznacza de facto obciążanie tymi kosztami budżetu krajowego. Przykładem zastosowania ww. regulacji może

być decyzja Komisji Nr 2010/152/UE z dnia 11 marca 2010 r. wyłączająca z finansowania przez Unię Europejską niektóre wydatki poniesione przez państwa członkowskie z tytułu Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOGR), Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) oraz Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) (Dz.U.UE L z dnia 12 marca 2010 r.), w której jako przyczyny korekty zostały wskazane m.in. akceptacja niekwalifikowalnych gruntów do płatności i błędne zastosowanie przepisów dotyczących celowej niezgodności, a skarga na przedmiotową decyzję złożona przez Rzeczpospolitą Polską została oddalona wyrokiem ETS z dnia 27 lutego 2013 r. – Polska przeciwko Komisji – sprawa T-241/10.

2. Odnosząc się w następnej kolejności do pytania nr 2 TK tj. wskazania na zawarte w piśmie ARiMR z dnia 19 marca 2013 r. stwierdzenie iż: „*wpis do ewidencji w ten sposób, że numer identyfikacyjny nadaje się jednemu małżonkowi (...) nie przesądza (...) o tym, że tacy małżonkowie nie mogą ubiegać się o pomoc finansową w ramach Wspólnej Polityki Rolnej na swoje odrębne gospodarstwa rolne, wchodzące w skład majątków osobistych (...)*” oraz związanego z tym pytania TK „*(...) do uzyskania jakich środków pomocy dla rolników przysługujących w ramach Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji albo Europejskiego Funduszu na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich nie jest wymagane posiadanie numeru identyfikacyjnego o którym stanowi art. 12 ust. 1 ustawy (...)*”, informuję, co następuje.

Na wstępie wskazać należy, iż rzeczywiście **posiadanie numeru identyfikacyjnego jest obligatoryjne** dla rolnika ubiegającego się o jakiegokolwiek płatności w ramach Wspólnej Polityki Rolnej. W cytowanym przez TK piśmie Agencji wskazano na kwestie związane z warunkami przyznawania płatności określone w przepisach materialnych dotyczących poszczególnych płatności oraz związany z tym sposób ubiegania się o ich przyznanie. Innymi słowy małżonkowie wpisywani są do ewidencji producentów zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy KSEP (jeden za zgodą drugiego), ale już sposób ubiegania się o płatności zróżnicowany jest w zależności od określonych w przepisach materialnych warunków i konieczności spełnienia kryteriów indywidualnych przyznania płatności.

Płatności obszarowe.

W przypadku płatności obszarowych, definicją gospodarstwa rolnego jest wskazana w rozporządzeniu Rady (WE) Nr 73/2009 definicja gospodarstwa zgodnie z którą gospodarstwo rolne to wszystkie jednostki produkcyjne zarządzane przez rolnika znajdujące się na terytorium tego samego państwa członkowskiego. Przepisy krajowe wskazują natomiast że pomoc jest przyznawana do powierzchni gruntu, a jeśli grunt ten stanowi przedmiot **współposiadania**, pomoc przysługuje temu współposiadaczowi gruntu, **co do którego pozostali współposiadacze wyrazili pisemną zgodę** (jako współposiadaczy Agencja traktuje także małżonków) - art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. z 2013 r, poz. 173), zwanej dalej ustawą PROW i art. 7 ust. 7 ustawy z dnia 26 stycznia 2007 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (Dz.U. z 2012 r., poz. 1164, z późn. zm.), zwanej dalej ustawą OB. Zgodę dołącza się do wniosku o przyznanie pomocy (art. 18 ust. 3 ustawy PROW i art. 7 ust. 8 ustawy OB). Jak wskazał Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w wyroku z dnia 7 maja 2012 r., sygn. akt V SA/Wa 299/12 „Zapis ten ma w rzeczywistości na celu wyeliminowanie "sztucznych" podziałów gospodarstw celem ominięcia modulacji w przypadku części programów pomocowych czy też limitu zalesionych hektarów przez współwłaścicieli, a tym samym współposiadaczy.”

Jednocześnie, ani ustawa KSEP ani przepisy materialne dotyczące przyznawania płatności nie wskazują w żaden sposób na możliwość zróżnicowania statusu małżonków ze względu na charakter łączących ich stosunków majątkowych czy też posiadania dwóch odrębnych

gospodarstw, co znajduje potwierdzenie w orzecznictwie NSA. Nie istnieje zatem możliwość nadania małżonkom dwóch numerów, bez względu na ilość posiadanych przez nich gospodarstw (art. 12 ust. 4 ustawy KSEP) ani też ubiegania się o przyznanie płatności obszarowych przez małżonka rolnika.

Wychodząc zatem naprzeciw takim sytuacjom i w celu umożliwienia uwzględnienia we wniosku o przyznanie płatności wszystkich gruntów będących w posiadaniu obojga małżonków istnieje możliwość zadeklarowania we wniosku wszystkich działek rolnych będących w posiadaniu zarówno jednego jak i drugiego małżonka. Jednocześnie taki sposób deklaracji skutecznie pomaga w zapobieganiu tworzenia ewentualnych sztucznych warunków dla uzyskania płatności (podzielenie gospodarstwa w celu ominięcia modulacji i degresywności płatności). Należy także podkreślić, że rozpatrywanie wniosku obszarowego dotyczy w głównej mierze przedmiotu wniosku (działek), natomiast kwestie podmiotowe są w tym przypadku zakończone na etapie wpisu do ewidencji producentów.

Należy ponadto wskazać, iż konstrukcja przepisów o płatnościach obszarowych jest stosunkowo mało restrykcyjna, w szczególności w zakresie dokumentowania prawa posiadania i opiera się wyłącznie na oświadczeniu rolnika. Tym samym to właśnie przepis art. 12 ust. 4 ustawy KSEP stanowi skuteczną barierę uniemożliwiającą niezależne ubieganie się o płatności przez osoby wspólnie prowadzące gospodarstwo (małżeństwa).

Należy zauważyć, iż dostęp do uzyskania płatności powierzchniowych powinien być z założenia uproszczony. Płatności te mają charakter masowy (ponad 2 miliony postępowań administracyjnych rocznie), z czego wynikają zapewne zastosowane w przepisach prawa rozwiązania (większość danych opiera się na oświadczeniu rolnika). Co do zasady przyjęte rozwiązania wydają się słuszne, jednakże mogą stanowić sferę nadużyć ze strony nieuczciwych beneficjentów. Stąd jak się wydaje, łączne stosowanie przepisu art. 12 ust. 4 ustawy KSEP z przepisami w zakresie płatności powierzchniowych, skutecznie ogranicza możliwość nadużyć w tym obszarze. Podkreślić należy, iż zgodnie z ustawą zasadniczą (art. 23) podstawą ustroju rolnego w Polsce są gospodarstwa rodzinne.

Płatności inwestycyjne

Na wstępie wskazać należy na całkowicie odmienny sposób przyznawania płatności w zakresie działań inwestycyjnych. W przeciwieństwie do płatności obszarowych, gdzie zastosowanie mają przepisy Kpa, działania inwestycyjne rozpatrywane są w oparciu o przepisy kodeksu cywilnego, a z każdym beneficjentem zawierana jest umowa. Ponadto dostęp do tych działań ma znacznie węższa grupa podmiotów aniżeli do płatności powierzchniowych, a przepisy krajowe dotyczące poszczególnych rodzajów pomocy bardzo szczegółowo określają kto może ubiegać się o płatności oraz jakie dokumenty należy złożyć w celu udokumentowania składanych oświadczeń. Dla przykładu rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2010 r. w sprawie *szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Modernizacja gospodarstw rolnych” objętego PROW 2007 – 20103* (Dz. U. 2007, Nr 193, poz. 1399 ze zm.) w § 13 ust. 2 wymienia katalog 30 różnych załączników dołączanych do wniosku o przyznanie pomocy. A zatem organ rozpatrując wniosek ma możliwość zweryfikowania składanych przez rolnika oświadczeń, a dane zawarte w ewidencji producentów nie pozostają jedynym źródłem danych osobowych jak ma to miejsce przy płatnościach powierzchniowych.

Należy zauważyć, iż w wielu przypadkach przepisy krajowe dotyczące płatności inwestycyjnych, określając krąg podmiotów mogących ubiegać się o pomoc, wykluczają jednocześnie stosowanie wprost art. 12 ust. 4 ustawy KSEP. Dla przykładu wskazać należy na *Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej* gdzie o pomoc ubiegać może się rolnik lub jego domownik w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, lub **małżonek tego rolnika** (...) wykorzystując numer nadany współmałżonkowi.

Innym przykładem jest uzależnienie możliwości przyznania pomocy od spełnienia kryteriów indywidualnych dotyczących podmiotu wnioskującego. Wskazać choćby należy na działanie *Modernizacja gospodarstw rolnych*, gdzie występuje szereg uwarunkowań osobistych umożliwiających ubieganie się o pomoc (np. odpowiednie wykształcenie, staż pracy). W przypadku, gdyby małżonek nie spełniający wymagań był już do ewidencji wpisany (należy zwrócić uwagę, iż ustawa KSEP nie przewiduje zamiany małżonków w ewidencji), gospodarstwo w którym małżonkowie gospodarują nie mogłoby uzyskać wsparcia finansowego w tym zakresie (brak spełnienia warunków osobistych). A zatem dość przypadkowa kolejność ubiegania się o wpis do ewidencji przesądzałaby w tym przypadku o możliwości lub braku możliwości ubiegania się o przyznanie pomocy na dane gospodarstwo. Wobec takiego stanu rzeczy Agencja umożliwi małżonkowi, który wyraził zgodę na wpis, złożenie wniosku przy wykorzystaniu numeru nadanego małżonkowi.

Reasumując, Agencja stosuje przepisy art. 12 ust. 4 ustawy KSEP poprzez wpisywanie jednego tylko małżonka do ewidencji producentów, a jednocześnie dokłada starań przestrzegania przepisów materialnych w zakresie poszczególnych schematów pomocowych, które niejednokrotnie wydają się wykluczać możliwość stosowania art. 12 ust. 4.

3. Odnosząc się do kolejnej kwestii wskazywanej przez TK tj. „(...) w stanach faktycznych przed sądami administracyjnymi występują sytuacje, gdy takiej zgody nie było; jak w praktyce postępuje Agencja w przypadkach braku pisemnej zgody współmałżonka i czy zdarza się w takich sytuacjach nadawanie numeru identyfikacyjnego (...)” wskazać należy, iż ustawa KSEP nie przewiduje żadnej możliwości weryfikacji danych wskazywanych w niej przez wnioskodawcę, a zatem organ rozpatrujący wniosek o wpis do ewidencji producentów opiera się wyłącznie na oświadczeniu wnioskodawcy.

Ustawa KSEP w art. 7 enumeratywnie wymienia bowiem co zawiera ewidencja producentów, a rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 sierpnia 2010 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakie powinny spełniać wnioski o wpis do ewidencji producentów oraz zaświadczenie o nadanym numerze identyfikacyjnym (Dz. U z 2010 r. Nr 163, poz. 1104) w § 3 i 4 ww. rozporządzenia enumeratywnie wymienia załączniki jakich organ może żądać od beneficjenta w celu zweryfikowania niektórych danych zawartych we wniosku (pełnomocnictwo oraz kopia decyzji o wstępnym uznaniu lub uznaniu itd.). Tym samym, w świetle obecnie obowiązujących przepisów prawa, Agencja nie ma możliwości sprawdzenia czy osoba oświadczająca że nie pozostaje w związku małżeńskim i tym samym składa wniosek bez zgody małżonka, faktycznie w takim związku nie pozostaje. Jednak w wyniku powzięcia przez Agencję informacji, iż oświadczenie zostało złożone niezgodnie ze stanem faktycznym, a co za tym idzie numer został nadany wbrew przepisowi art. 12 ust. 4 ustawy KSEP należy zauważyć, że organ umożliwia w pierwszej kolejności uzupełnienie zgody współmałżonka w trybie *ex post* (co eliminuje uchybienie), a w przypadku odmowy uzupełnienia zgody wszczyna procedurę wykreślenia wpisu i uchylenia nadanego numeru identyfikacyjnego.

4. Odnośnie pytania TK: „czy w razie wpisu do ewidencji jednego małżonka, płatności obejmują również nieruchomości (gospodarstwo rolne) będące w posiadaniu drugiego małżonka niewpisanego do ewidencji (...) jak miałyby wyglądać procedura przyznania środków pomocy na gospodarstwo rolne niewpisanego małżonka i jaka jest podstawa prawna?” wskazać należy, iż w odniesieniu do małżonków posiadających rozdzielność majątkową i prowadzących dwa odrębne gospodarstwa rolne, które nie są przedmiotem współposiadania, możliwe jest uzyskanie płatności w odniesieniu do wszystkich gruntów rolnych będących łącznie w posiadaniu zarówno jednego, jak i drugiego małżonka, bowiem ten z małżonków, któremu został nadany numer identyfikacyjny może we wniosku o przyznanie płatności zadeklarować grunty będące w jego posiadaniu oraz grunty będące w posiadaniu jego współmałżonka. Wówczas płatności zostaną przyznane do

wszystkich gruntów rolnych wchodzących w skład gospodarstw rolnych prowadzonych przez każdego z małżonków. Jednocześnie wskazać należy, iż przedstawiona powyżej interpretacja obowiązujących przepisów odnoszących się do posiadania gruntów rolnych jako warunku przyznania płatności wynika z faktu, iż stosownie do obowiązującej regulacji art. 12 ust. 4 ustawy KSEP ustawy KSEP, w przypadku małżonków oraz podmiotów będących współposiadaczami gospodarstwa rolnego nadaje się jeden numer identyfikacyjny; numer identyfikacyjny nadaje się temu z małżonków lub współposiadaczy, co do którego współmałżonek lub współposiadacz wyrazili pisemną zgodę. Z kolei jednym z warunków przyznania płatności jest posiadanie numeru identyfikacyjnego. Uwzględniając powyższe przyjęta interpretacja uwzględniająca obowiązek niedyskryminującego traktowania, pozwala na uzyskanie płatności przez małżonków do wszystkich gruntów będących łącznie w ich posiadaniu.

5. Odnosząc się do pytania „czy Agencja wyróżnia w postępowaniu dotyczącym nadania numeru identyfikacyjnego albo przyznawania środków dla rolników sytuacje, gdy małżonkowie prowadzą odrębne gospodarstwa rolne; czy i w jaki sposób Agencja ustala, że małżonkowie wspólnie a nie osobno posiadają (prowadzą) gospodarstwo rolne” wskazać należy, iż na etapie nadania numeru identyfikacyjnego kwestie dotyczące prowadzenia wspólnego lub dwóch odrębnych gospodarstw przez małżonków pozostają obojętne. Art. 12 ust. 4 ustawy KSEP przewiduje, że w przypadku małżonków numer EP nadaje się jednemu z nich za zgodą drugiego małżonka. Jednocześnie, przy obecnie obowiązujących przepisach brak jest jakiegokolwiek relewancji pomiędzy stanem majątkowym małżonków a nadawaniem im numeru identyfikacyjnego (wykładnia NSA - przyjęta przez wojewódzkie sądy administracyjne, co pozwoliło na ukształtowanie się orzecznictwa w tym zakresie). Bez znaczenia zatem pozostaje, na etapie wpisu do ewidencji producentów, kwestia istnienia między małżonkami rozdzielności majątkowej czy też posiadania przez nich odrębnych gospodarstw rolnych, co zostało potwierdzone w orzeczeniach NSA: „(...) posiadanie odrębnego gospodarstwa rolnego ze strony współmałżonka producenta rolnego, który wpisany jest do ewidencji producentów i legitymuje się numerem identyfikacyjnym, nie uprawnia współmałżonka posiadającego oddzielne gospodarstwo rolne, jako jego majątek osobisty, do ubiegania się o wpis do ewidencji producentów i nadania numeru identyfikacyjnego” (II GSK 1092/08 z dnia 8 lipca 2009 r.).

Odnosząc się natomiast do kwestii badania istnienia odrębnych gospodarstw na etapie postępowania administracyjnego w sprawie wniosku o przyznanie płatności obszarowych, wskazać należy, iż kluczową kwestią jest ustalenie, czy na dany grunt został złożony jeden wniosek o przyznanie płatności. Natomiast w sytuacji, kiedy w postępowaniu administracyjnym organ ustali, że o przyznanie płatności do danego gruntu została złożony więcej niż jeden wniosek, prowadzone jest postępowanie wyjaśniające na okoliczność ustalenia faktycznego posiadacza deklarowanych do płatności gruntów. Jak to zostało wykazane powyżej niezbędne jest łączne i literalne stosowanie przepisów o płatnościach oraz KSEP. Warto podkreślić, iż przepisy dotyczące przyznawania płatności bezpośrednich oraz przepisy w zakresie KSEP wchodziły do obrotu prawnego równolegle, więc wydaje się iż zamiarem ustawodawcy było łączne ich stosowanie, co miało zapobiegać tworzeniu sztucznych warunków do uzyskania płatności i jednocześnie wychodzić naprzeciw art. 23 ustawy zasadniczej. Podkreślić należy, iż regulacje zawarte w art. 12 ust. 4 nie zostały zmienione, a zatem do dzisiaj stosowane są w niezmienionej formie.

Inaczej skonstruowane zostały przepisy dotyczące działań inwestycyjnych PROW 2007 – 2013. Posługując się przykładem działania Modernizacja gospodarstw rolnych, należy zauważyć, iż zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Modernizacja gospodarstw rolnych” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata

2007-2013 (Dz. U. Nr 193, poz. 1397, z późn. zm.), o pomoc może ubiegać się m.in. osoba fizyczna, która jest posiadaczem samoistnym lub zależnym gospodarstwa rolnego **w rozumieniu Kodeksu cywilnego**, o powierzchni użytków rolnych co najmniej 1 ha lub nieruchomości służącej do prowadzenia produkcji w zakresie działów specjalnych produkcji rolnej (...) i której został nadany numer identyfikacyjny w trybie przepisów ustawy KSEP. Przepis art. 12 ust. 4 ww. ustawy obliguje natomiast do nadania numeru identyfikacyjnego jednemu ze współmałżonków, niezależnie od istniejącego pomiędzy małżonkami ustroju majątkowego. Wymóg prowadzenia działalności rolniczej winien być spełniony w odniesieniu do gospodarstwa objętego operacją. Jednocześnie, przepisy rozporządzenia MRiRW stanowią, iż pomoc przyznaje się i wypłaca do wysokości limitu, który w okresie realizacji Programu wynosi maksymalnie 300 tys. złotych na jednego beneficjenta i na jedno gospodarstwo rolne (§8 ust. 8 rozporządzenia wykonawczego MRiRW). Każda osoba fizyczna spełniająca wszystkie warunki przyznania pomocy określone w ww. rozporządzeniu jest uprawniona do ubiegania się o pomoc finansową w ramach tego działania. O pomoc tę mogą zatem **odrębnie** ubiegać się również małżonkowie, o ile każde z nich spełnia warunki określone ww. rozporządzeniem, w tym posiadają oni odrębne gospodarstwa rolne **w rozumieniu Kodeksu cywilnego** i prowadzą odrębnie działalność rolniczą, w tym np. posiadają ustanowioną rozdzielną majątkową lub rozdzielność majątkową z wyrównaniem dorobków. Podejmując decyzję w sprawie przyznania pomocy, w odniesieniu do wniosków złożonych przez współmałżonków, kluczowe jest ustalenie, czy przedmiotowe wnioski dotyczą odrębnych, niepowiązanych ekonomicznie i funkcjonalnie gospodarstw, czy też dotyczą wsparcia tego samego gospodarstwa. Powyższe ustalenie ma istotne przełożenie na określenie możliwej do przyznania kwoty pomocy, zgodnie z przepisami rozporządzenia wykonawczego. Badając odrębność gospodarstw weryfikowane jest, czy deklarowane gospodarstwa mogą być określone jako samodzielne jednostki wytwarzające produkty rolne oraz czy są one zarządzane samodzielnie przez każdego z małżonków. Jeżeli deklarowane gospodarstwa są np. zintegrowane w rękach jednego zarządcy, który np. m.in. podejmuje decyzje o wszelkich nakładach na produkcję, a przy tym wykorzystywana jest ta sama siła robocza (np. małżonkowie, inni bliscy członkowie rodziny wspólnie pracują w gospodarstwie rodzinnym, mając jeden cel gospodarczy) i środki produkcji (maszyny, budynki, ziemi itp.), są to przesłanki, które z niemałym prawdopodobieństwem prowadzą do wniosku, iż mamy do czynienia z jednym gospodarstwem. Wyjaśnienie kwestii odrębności gospodarstw oraz ściśle związanej z tym wysokości możliwej do wypłaty kwoty pomocy współmałżonkom odbywa się również w oparciu o przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (k.r.o.). Z uwzględnieniem przepisów k.r.o., w przypadku małżonków, istotnym aspektem brany pod uwagę w trakcie badania odrębności posiadanych przez nich gospodarstw jest zniesienie ustroju wspólności majątkowej małżeńskiej. Wynika to z faktu, iż co do zasady małżonkowie nie posiadający ustanowionej rozdzielnosci majątkowej lub rozdzielności majątkowej z wyrównaniem dorobków (art. 47 §1 k.r.o.) – nawet jeżeli posiadają odrębne gospodarstwa stanowiące ich majątki osobiste - wspólnie gospodarują i wspólnie pracują w gospodarstwie, dlatego też trudno uznać, że gospodarstwa te nie są ze sobą powiązane. W przypadku stwierdzenia powyższego (braku odrębności gospodarstw), współmałżonkom przysługuje łączny limit 300 tys. zł. W takiej sytuacji jeden z małżonków ubiegający się o wsparcie może wykazać we wniosku o przyznanie pomocy również grunty współmałżonka, musi jednakże wykazać przynajmniej posiadanie zależne po jego stronie (przykładowo, poprzez zawarcie umowy użyczenia). Jednocześnie, nie można jednoznacznie wykluczyć sytuacji, gdyby rzeczywiście dwa odrębne gospodarstwa w rozumieniu Kodeksu cywilnego, stanowiące dwa majątki osobiste współmałżonków, nie pozostawały ze sobą w żadnym związku ekonomicznym. W przypadku uzyskania potwierdzenia, iż współmałżonkowie prowadzą w istocie dwie odrębne jednostki produkcyjne niezależnie od siebie oraz jest możliwy do wykazania podział ich obowiązków w ramach prowadzonej działalności rolniczej (w odrębnych gospodarstwach) możliwe byłoby udzielenie pomocy każdemu z małżonków do wysokości limitu określonego w §8 ust. 8

rozporządzenia. W takiej sytuacji należałoby przyjąć, iż nie zostanie naruszony przepis odnoszący się zarówno do beneficjenta (osoby fizycznej), jak i do gospodarstwa (jednostki produkcyjnej). Należy przy tym zaznaczyć, iż ciężar udowodnienia tego, w oparciu o art. 6 Kodeksu cywilnego, spoczywa na ubiegających się o pomoc wnioskodawcach. Mając na względzie powyższe regulacje prawne, kwestia posługiwania się przez współmałżonków numerem identyfikacyjnym nadanym w trybie przepisów ustawy KSEP na etapie weryfikacji wniosków o przyznanie pomocy jest przedmiotem wnikliwej oceny ze strony ARiMR. Jeżeli, na podstawie złożonej dokumentacji oraz wyjaśnień ubiegających się o pomoc producentów rolnych nie ma wątpliwości co do kwestii odrębności gospodarstw prowadzonych przez współmałżonków posługujących się jednym numerem identyfikacyjnym producenta rolnego, brak jest prawnych przeciwwskazań do przyznania pomocy do wysokości limitu 300 tys. zł. Co do zasady możliwe jest zatem przyznanie pomocy współmałżonkom. Jednakże, na etapie postępowania w sprawie przyznania pomocy odbywa się wnikliwa ocena gospodarstw posiadanych przez współmałżonków, co wyklucza możliwość stworzenia przez nich sztucznych warunków do otrzymania wsparcia.

6. Odnosnie pytania: „czy w świetle praktyki Agencji na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy KSEP tylko jeden z małżonków może być wpisany do ewidencji, czy też możliwe jest nadanie jednego (wspólnego) numeru identyfikacyjnego”, wskazać należy, iż nie ma możliwości (w świetle obowiązujących przepisów oraz przytoczonych powyższej wyroków sądów administracyjnych) nadania małżonkom odrębnych numerów identyfikacyjnych. Jednocześnie, odnosząc się do kwestii możliwości nadania wspólnego numeru identyfikacyjnego małżonkom, podkreślić ponownie należy, iż przepis art. 12 ust. 4 ustawy KSEP określa komu nadaje się numer identyfikacyjny (jednemu z małżonków za zgodą drugiego) co wyklucza, zdaniem Agencji nadanie wspólnego numeru. Idąc dalej, gdyby nawet Agencja widziała możliwość nadania wspólnego numeru małżonkom, musiałby istnieć przepis prawa pozwalający na gromadzenie danych osobowych obojga małżonków, a tym, samym ich przetwarzania w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie danych osobowych.

Z poważaniem
z upoważnienia Prezesa Agencji
Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
ZASTĘPCA PREZESA

Zbigniew Banaszkiewicz